

Datum
2025-02-25

Namn
Andreas Mörck

Till
Utredningen om en nationell skolpengsnorm
Utbildningsutskottet

Skrivelse gällande finansiering av resursskolor

Almega Utbildning vill med den här skrivelsen peka på vikten av Utredningen om en nationell skolpengsnorms uppdrag att ta fram förslag för ett system för finansiering för resursskolor. Almega Utbildning är en arbetsgivar- och branschorganisation för fristående förskolor och skolor. Förbundet har cirka 820 medlemmar med tillsammans ca 420 000 barn och elever i verksamheterna. Förbundets medlemmar är bundna av kollektivavtal och är verksamma över hela landet. Förbundet har ett flertal resursskolor bland sina medlemmar.

Sammanfattning

- Regeringen har lämnat ett tydligt direktiv till utredningen att lämna förslag på system för finansiering av resursskola,
- Resursskolan som begrepp är numer reglerad i skolförfattningarna, vilket understryker vikten av en lösning av finansieringsfrågan, för både fristående och kommunala skolor,
- Tilläggsbelopp som ersättning för elever i resursskola fungerar dåligt och tar inte hänsyn till resursskolans särskilda uppbyggnad med specialanpassade lokaler och specialistkompetens hos personalen, vilket ett förslag om en särskild finansiering av resursskolor kan lösa,
- Ett system för finansiering behöver utgå från en tydligare definition av resursskolans ansvar, uppdrag och elevgrupp, varför vi föreslår att utredningen, alternativt någon av skolmyndigheterna, tar fram förslag i det avseendet,
- Ett förslag till finansiering bör vara likvärdigt och långsiktigt för alla resursskolor och dess elever, oavsett huvudman. Vi föreslår därför att ett förslag till finansiering läggs för alla resursskolor oavsett om skolan är kommunal eller fristående, utifrån de nya definitionerna enligt ovan av resursskolans uppdrag.

Det är tydligt att dagens skolsystem bidrar till att elever systematiskt misslyckas i skolan, särskilt elever med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF). Därför är det avgörande att

Skolpengsnormsutredningen lyckas i sitt uppdrag att utreda ett system för en förutsägbar, likvärdig och långsiktig finansiering av såväl kommunala som fristående resursskolor. I dag lämnar drygt 15 procent av eleverna grundskolan utan gymnasiebehörighet. Vi vet att elever med NPF är kraftigt överrepresenterade i statistiken. Därför kan det inte nog understrykas hur viktigt det är för såväl eleverna som för samhället i stort utredningen kan lösa finansieringsfrågan.

Resursskolor har utretts vid många tidigare tillfällen och vi vill med detta brev understryka vikten av att denna utredning, till skillnad från tidigare, kan presentera ett förslag som innebär en långsiktig lösning för finansieringen av resursskolorna. Det är i ett nytt författningsmässigt läge som en riktad finansiering till resursskolor nu utreds. Tidigare fanns inget författningsmässigt stöd för begreppet resursskola utan det har varit mer av ett vedertaget skolbegrepp. Numera är såväl fristående som kommunala resursskolor reglerade i skollagen inom förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan och gymnasieskolan. Skollagen tydliggör att såväl fristående som kommunala resursskolors verksamhet är en form av särskilt stöd inom respektive skolform (se t.ex. 10 kap. 31 a och 35 §§ skollagen). Att resursskolan nu finns i skolförfattningen är ett välkommet förtydligande och det understryker vikten av att utredningen nu presenterar ett förslag som löser finansieringsfrågan. Särskilt då begreppet "särskilt stöd" är förknippat med grundbeloppet.

Problemen när det gäller finansieringen av resursskolor är väl kända, vilket också framgår av direktivet till utredningen. Det handlar framför allt om en kritik av hanteringen av de tilläggsbelopp som kommunerna ska lämna för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eftersom tilläggsbelopp är en individuellt riktad ersättning till elev, baserat på ett individuellt stödbehov som bedöms som "omfattande behov av särskilt stöd".

Problemen med resursskolornas situation och tilläggsbeloppen har dessutom tagits upp av flera utredningar, till exempel av "Utredningen om en mer likvärdig skola (SOU 2020:28)" och av "Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven (SOU 2020:42)". Utredningen om en mer likvärdig skola konstaterade bl.a. att konstruktionen av grundbeloppet bygger på andra förutsättningar än de som råder vid en resursskola. För ordinarie skolor kan resurserna omfördelas mellan elever med och utan behov av särskilt stöd inom ramen för grundbeloppet. Detta är inte möjligt för en resursskola då den enbart tar emot elever som är i behov av extra ordinära stödåtgärder. Utredningen konstaterar att eftersom samtliga elever vid en resursskola har stora och varaktiga stödbehov är det begripligt att dessa skolor inte passar in i den nuvarande ersättningsmodellen. Resursskolorna har varit helt beroende av att tilläggsbelopp betalas ut för i princip alla elever och att skolan dessutom kan ha kostnader därutöver.

En resursskola är i grunden anpassad för en viss elevgrupp, en specialiserad skola som redan inledningsvis har högre kostnader än vad grundbeloppet normalt täcker, för t.ex. betydligt högre resurstäthet, anpassade lokaler och medarbetare med specialistkompetens. Utredningen behöver komma fram till ett förslag för den riktade

finansieringen till organisationen resursskola i och med att dessa har särskilt anpassade lärmiljöer. Elevens behov av stabilitet och framförhållning är också viktiga parametrar att ta hänsyn till vilket, särskilt för små resursskolor, är nära förbundet med skolans resurser.

Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven konstaterar att finansieringen av fristående resursskolor är problematisk. Den påpekar att sammantaget innebär dagens ordning en osäkerhet för eleverna, en omfattande administration för både enskilda huvudmän och kommuner samt svårigheter att planera verksamheten för de fristående resursskolorna. Resursskolornas och dess elevers situation har också uppmärksammats av riksdagen. Redan för ca fyra år sedan påpekade utbildningsutskottet att det är ett stort problem att dagens skollag och reglerna för tilläggsbelopp inte är anpassade till resursskolornas särskilda karaktär och förutsättningar och att utgångspunkten måste vara varje elevs rätt till utbildning.

Almega Utbildning har medlemmar som verkat i årtionden för elever som har stora och varaktiga stödbehov utifrån en diagnos inom NPF och/eller intellektuell funktionsnedsättning. Deras skolverksamheter präglas av helt anpassade lärmiljöer och omfattar allt från fysisk miljö till lektionsupplägg, gruppstorlekar och utökad elevhälsa. Resursskolor har i praktiken funnits länge, men först nyligen reglerats uttryckligen i skollagen.

Efter ca fem års olika utredningar för att lösa finansieringsfrågan har nu ytterligare en utredning - er utredning - fått uppdraget att utreda och lämna förslag till ett system för finansiering av resursskolor som är utformat på ett sätt som är anpassat till resursskolornas särskilda karaktär och förutsättningar.

Resursskolornas elever har ofta en historik av tidigare problematisk skolfrånvaro och låg måluppfyllelse. En stor och ofta stökig skolmiljö i vanliga skolor försämrar deras möjlighet att ens vistas där. En helt anpassad och resurstät skola är ofta nödvändig för dessa elever. Resursskolor är ingen egen skolform. Det innebär att en riktad ersättning till en resursskola är en investering i dessa elevers, med stora och varaktiga stödbehov, möjligheter att nå kunskapsmålen för ordinarie grund- och gymnasieskola och därmed leva ett mer självständigt liv. Regelverk och finansieringsmodeller måste stödja elevernas rätt till anpassad lärmiljö och ge nödvändig förutsägbarhet för sådana insatser.

Dagens system har skapat en godtycklighet kring varje kommuns behovsbedömning av denna elevgrupp. Ytterst drabbar detta elever som verkligen är i behov av stora och varaktiga stödåtgärder. Sverige har betydande skillnader mellan kommuner när det gäller tillgång till resursskolor, bedömningar och nödvändig finansiering. Det finns behov av att ytterligare tydliggöra vilka elevers stödbehov som ger rätt till en plats på resursskola. Ett fåtal kommuner har infört riktade ersättningsmodeller (strukturbelopp), men dessa är oenhetliga och möjliggör inte en likvärdig resursfördelning eller systematisk uppföljning av resultat.

Samtidigt har den politiska förståelsen för vikten av helt anpassade skolmiljöer för elever med stora och varaktiga stödbehov ökat, inte minst på rikspanet. Det är också välkommet att skollagen nyligen förtydligades

om vad som kännetecknar en resursskola, men tyvärr så reglerades inte ersättningssystemen samtidigt. Det innebär fortsatta utmaningar för verksamheterna och eleverna. Vid denna lagändring tydliggjordes också att resursskolorna får göra en bedömning vid antagningen vilket innebär att de elever som har störst behov antas först.

Hög tid att presentera ett förslag till långsiktig lösning

Almega Utbildning vill därför understryka vikten av att utredningen presenterar ett förslag som består i en särskild ersättningsform för resursskolor som ger en grund för skolans speciella kompetens och organisation. Tidigare utredningar har konstaterat problem med bidragssystemen. Den pågående utredningen om en nationell skolpengsnorm måste nu slutföra arbetet med att definiera och finansiera resursskolor och därmed säkerställa att stödinsatser kan riktas till de elever som är i störst behov av stöd.

För att skapa ett hållbart system för finansiering av resursskolor anser Almega Utbildning att utredningen behöver föreslå:

- att utredningen, alternativt någon av skolmyndigheterna, ytterligare förtydligar resursskolans uppdrag och inriktning samt tydliggör vilka stödbehov och stödinsatser hos eleverna som ger rätt till plats,
- ett formaliserande av hemkommunens eller annan myndighetsbeslut om "elevs rätt till resursskola" som i sin tur medför en rätt att söka till resursskola,
- en riktad ersättning utifrån definitionen baserad på resursskolans uppdrag/ansvar, elevgrupp och resursbehov. En sådan ersättning kan vara kombinerad med kravkriterier för resursskolan samt insyn för beslutande myndighet av finansiering,
- ett system för finansiering som, med hänsyn till ovanstående, utgår från en nationell norm, exempelvis motsvarande en riksprislista

Uppdraget är tydligt i denna del; "utreda och lämna förslag till ett system för finansiering av fristående resursskolor som är utformat på ett sätt som är anpassat till resursskolornas särskilda karaktär och förutsättningar." Vi instämmer i påpekandet i direktivet att det är angeläget att det finns ett väl fungerande system för finansieringen av fristående resursskolor och att det är förutsägbart och långsiktigt. Vi bidrar gärna till utredningens arbete. Dagens situation innebär osäkerhet för såväl elever som resursskolorna.

Stockholm som ovan,

Andreas Mörck

Förbundsdirektör